

Лектор навчальної
дисципліни
Контактна інформація
лектора (e-mail)
ULR ЕНК на навчальному
порталі НУБіП України

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БІОЛОГІЯ ЛІСОВИХ ЗВІРІВ І ПТАХІВ»

Ступінь вищої освіти – **Бакалавр**
Спеціальність – **«205 Лісове господарство»**
Освітня програма – **«Лісове господарство»**
Рік навчання – **2, семестр 3**
Форма здобуття вищої освіти – **денна**
Кількість кредитів – **ЄКТС 4,0**
Мова викладання – **українська**

к.с.-г.н., доцент Білоус Валентин Михайлович

**кафедра лісівництва, корпус 1, к. 106, тел. 527-82-82,
v.bilous@nubip.edu.ua**

<https://elearn.nubip.edu.ua/mod/page/view.php?id=97360>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Вивчення дисципліни «Біологія лісових звірів і птахів» є закономірним етапом закріплення комплексного розуміння студентами механізму функціонування лісових екосистем, розуміння важливого місця і ролі фауни у системі грамотного ведення лісового господарства з врахуванням екологічних особливостей птахів, ссавців та представників інших груп лісової фауни при проектуванні лісгосподарських робіт та охоронних заходів. Програма дисципліни спрямована на формування навичок вмілого ведення господарства, збереження, приваблення та відтворення рідкісних видів лісової фауни, підвищення природної стійкості насаджень та зменшенню пресу шкідників, збереження насіння та природного підросту деревних рослин, лісовідновлення, стабілізації водного режиму насаджень, формування певного мікроклімату лісових ділянок естетичного та збереження біорізноманіття.

Метою вивчення дисципліни є професійна підготовка бакалаврів у галузі біології та екології лісу як основи збереження та раціонального використання тваринного світу лісів, формування у студентів уявлень про різноманіття лісової фауни, розуміння єдності, взаємодії та незамінності усіх елементів лісової фауни, їх значення у формуванні і існуванні лісових екосистем

Компетентності навчальної дисципліни:

інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

загальні компетентності (ЗК): Знання та розуміння предметної області та розуміння професії (ЗК 7); Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК 8); Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 9); Прагнення до збереження навколишнього середовища (ЗК 10).

фахові (спеціальні) компетентності (ФК): Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання (ФК 3); Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді (ФК 8).

Програмні результати навчання навчальної дисципліни.

Прагнути до самоорганізації та самоосвіти (ПРН 2); Проводити літературний пошук українською та іноземними мовою і аналізувати отриману інформацію (ПРН 3); Володіти базовими гуманітарними, природничонауковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства (ПРН 4); Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності (ПРН 5); Проектувати та організовувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог (ПРН 8); Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки (ПРН 11); Інтегрувати та удосконалювати виробничі процеси ведення лісового господарства відповідно до чинних вимог (ПРН 12); Виконувати чітко та якісно професійні завдання, удосконалювати технологію їх виконання та навчати інших (ПРН 14).

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1 семестр				
Модуль 1				
Тема 1. Вступ. Предмет та завдання дисципліни.	2/4	Знати задачі, зміст, структуру курсу. Роль лісових тварин у запиленні рослин та поширенні їх насіння. Розуміти зв'язок курсу з суміжними дисциплінами. Аналізувати вплив лісових тварин на вкорінення, проростання, плодоношення та природне поновлення дерев та чагарників.	Виконати самостійну роботу.	10
Тема 2. Морфологічні і фізіологічні особливості ссавців.	4/2	Знати основні закономірності еколого-географічного та зонального розподілу лісових тварин. Розуміти особливості поширення тварин у лісових масивах Полісся, Лісостепу, гірських лісах Карпат і Криму. Аналізувати заходи, спрямовані на обмеження шкідливого впливу ссавців на ліс.	Виконати практичну роботу.	10
Тема 3. Біологія і екологія ссавців.	4/6	Знати екологічні групи ссавців: наземні, підземні, водні, деревні та літаючі форми. Розуміти особливості поширення представників екологічних груп у різних природних зонах. Аналізувати ссавців як	Виконати практичну роботу.	5

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
		вищих представників тваринного світу.		
Тема 4. Еколого-систематичний огляд лісової теріофауни.	2/2	Знати характеристику рядів класу Ссавці. Розуміти систематичну приналежність представників лісової теріофауни. Аналізувати ссавців як вищих представників тваринного світу.	Виконати самостійну роботу.	5
Тема 5. Вплив ссавців на лісове середовище.	3/2	Знати характеристику рядів класу Ссавці. Розуміти систематичну приналежність представників лісової теріофауни. Аналізувати ссавців як вищих представників тваринного світу.	Виконати практичну роботу.	5
Модуль 2				
Тема 6. Морфологічні і фізіологічні особливості птахів.	4/2	Знати зовнішню і внутрішню будову птахів. Розуміти екологічні адаптації птахів. Аналізувати сезонні зміни у живленні птахів.	Виконати практичну роботу.	10
Тема 7. Біологія та екологія птахів.	4/4	Знати еколого-систематичний огляд птахів з розглядом рядів, родин, родів та видів. Розуміти річний цикл життя ссавців і птахів. Аналізувати сезонність розмноження та фотоперіодизм, механізми репродуктивної ізоляції, особливості шлюбної поведінки, співвідношення статей.	Виконати практичну роботу.	5
Тема 8. Еколого-систематичний огляд птахів лісової зони.	2/2	Знати вплив урбанізації на склад та чисельність зооценозів. Розуміти вплив прямиї та опосередкованї на представників лісової теріофауни. Аналізувати охоронні заходи щодо збереження різноманіття фауни, привабливості птахів, регулювання чисельності певних видів лісової фауни.	Виконати практичну роботу.	10

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Тема 9. Поняття про лісовий біоценоз і лісових тварин як його компонентів.	2/2	Знати значення лісових птахів для мисливського та сільського господарства. Розуміти роль звірів і птахів у антропогенних ландшафтах. Аналізувати естетичне значення фауни лісу та епідемічне значення лісових ссавців і птахів.	Виконати практичну роботу.	5
Тема 10. Вивчення та охорона лісової орніто- та теріофауни.	3/4	Знати значення лісових птахів для мисливського та сільського господарства. Розуміти роль звірів і птахів у антропогенних ландшафтах. Аналізувати естетичне значення фауни лісу та епідемічне значення лісових ссавців і птахів	Виконати самостійну роботу.	5
Всього за 1 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний). за відсутності таких причин перескладання модулю (наприклад на вищу оцінку) відбувається тільки шляхом усного опитування студента.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із дирекцією інституту)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна

1. Делеган І. В., Делеган І. І., Делеган І. І. Біологія лісових птахів і звірів. Львів: Поллі, 2005. 600 с.
2. Гайченко В. А., Царик Й. В. Екологія тварин: Навчальний посібник. Херсон : Олді-плюс, Київ : Ліра-К, 2012. 232 с.
3. Глушков М. В. Лось. Экология и управление популяциями. Киров, 2001. 318 с.
4. Корж О. П. Етологія тварин: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2011. 236 с.
5. Бондаренко В. Д. Біотехнія: навч. Посібник. Ч. 1. Львів: ІЗМН, 1998. 200 с.; Ч. 2. Львів: ІЗМН, 2002. 352 с.
6. Бондаренко В. Д. Біотехнія: навч. Посібник. Ч. 2. Львів: ІЗМН, 2002. 352 с.
7. Бондаренко В. Д., Делеган І. В. Мисливствознавство. К.; РН МКВООБ, 1993. 197 с.

Додаткова

1. Гандзюра В. П. Екологія. К., 2002. 85 с.
2. Делеган І. В., Чернявський М. В., Феннич В. С. Перспективи розвитку мисливського господарства в Закарпатті (Практичні рекомендації щодо розвитку мисливського господарства при запровадженні багатофункціонального, наближеного до природи ведення лісового господарства). Івано-Франковськ: Фоліант, 2007. 158 с.
3. Потіш Л.А., Фаринець С.І. Навчально-польова практика з зоології: Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2013. 120 с.
4. Потіш Л.А. Птахи Закарпатської області (анотований список). Львів, 2009. 124 с.
5. Царик Й.В., Яворський І.П., Шидловський І.В. Хребетні тварини західних областей України. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 52 с. 5.
6. Фауна України: охоронні категорії. Довідник / О. Годлевська, І. Парникоза, В. Різун, Г. Фесенко, Ю. Куцоконь, І. Загороднюк, М. Шевченко, Д. Іноземцева. Видання друге, перероблене та доповнене. Київ, 2010. 80 с

Інтернет-джерела

1. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] – <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Законодавство України [Електронний ресурс] – <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Урядовий портал [Електронний ресурс] – <http://www.kmu.gov.ua/control/>
4. Український сервер мисливця – <http://www.uahunter.com.ua>
5. Український портал мисливця [Електронний ресурс] – <http://www.hunters.com.ua/blog/pomogaya-prirode>